

УКРАЇНА

(19) **UA** (11) **84580** (13) **C2**
(51) **МПК (2006)**
C02F 5/00
C02F 1/48
C23F 14/00
C23F 15/00

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ
І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ

ОПИС ДО ПАТЕНТУ НА ВИНАХІД

(54) СПОСІБ АНТИНАКИПНОЇ ОБРОБКИ ВОДИ

1

(21) a200605535
(22) 22.05.2006
(24) 10.11.2008
(46) 10.11.2008, Бюл.№ 21, 2008 р.
(72) ГОНЧАРУК ВЛАДИСЛАВ ВОЛОДИМИРОВИЧ,
UA, БАГРІЙ ВАСИЛЬ АНДРІЙОВИЧ, UA, ЧЕБОТА-
РЬОВА РАІСА ДМИТРІВНА, UA, БАШТАН СОФІЯ
ЮРІІВНА, UA
(73) ІНСТИТУТ КОЛОЇДНОЇ ХІМІЇ ТА ХІМІЇ ВОДИ
ІМ. А.В.ДУМАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕ-
МІЇ НАУК УКРАЇНИ, UA
(56) UA 25228, C02F 1/48, E21B 37/00, 1998
UA 32065, C02F 1/48, 2000
GB 858781, B01J19/08, C02F 1/48, C23F 15/00,
1961

2

SU 408909, C02B 5/02, 9/00, 1973
SU 1608135, C02F 1/48, 1990
RU 2010009, C02F 1/48, 1994
US 5480557, C02F 1/48, 1996
SU 628095, C02C 5/04, 1978
RU 2055815, C02F 1/48, 1996
RU 2049076, C02F 1/48, 1995
(57) Спосіб антинакипної обробки води, що вклю-
чає омагнічення декарбонізованої води, який **від-
різняється** тим, що перед омагніченням воду на-
сичують парамагнітним газом, причому як
парамагнітний газ використовують кисень (O₂) або
оксид азоту (NO).

Винахід відноситься до фізичних методів під-
готовки води, зокрема, до її магнітної обробки, і
може бути використаний для попередження наки-
пу і осадкоутворень в теплообмінному обладнанні.

Відомий спосіб магнітно-гідравлічної обробки
шляхом пропускання води через систему постій-
них магнітів, яка має гідравлічний канал [Патент
України №25228, 6 C02F1/48; E21B37/00, 1998] [1].

Нами встановлено, що даний спосіб не ефек-
тивний для обробки води, яка містить вільну (агре-
сивну) вуглекислоту.

Найбільш близьким до винаходу за технічною
суттю і досягнутим результатом є спосіб підготов-
ки води шляхом її магнітної обробки [Патент Укра-
їни №32065, 6 C02F1/48, 2000] [2]. Згідно з цим
способом на воду перед її магнітною обробкою
впливають фізичними або хімічними методами до
одержання перенасичення за накипоутворювача-
ми (солями жорсткості). Перенасичення вмісту
накипоутворювачів досягається видаленням віль-
ної вуглекислоти підігрівом або декарбонізацією
води шляхом її вапнування, деаерації, амінування
або вакуумної обробки. Магнітна обробка декар-
бонізованої води дозволяє практично повністю

видалити з води тимчасову гідрокарбонатну жорс-
ткість.

В описі способу [2] відсутні дані про те, яка ча-
стина утвореного після магнітної обробки води
карбонату кальцію залишається в обробленій воді,
а яка осідає на стінках теплового обладнання. Хі-
мічним аналізом накипу лами встановлено, що 50-
70% карбонату кальцію, видаленого з води після її
магнітної обробки за способом [2] осідає на стінках
теплообмінника [Лурье Ю.Ю. Аналитическая хи-
мия промышленных сточных вод. - М.: Химия,
1984. - 447с. [3].

Недоліком способу [2] є те, що значна частина
карбонату кальцію кристалізується не в об'ємі во-
ди, а на поверхні теплообмінника.

Спільними суттєвими ознаками способу [2] і
заявленого є магнітна обробка і декарбонізація
води.

Причинами, які перешкоджають одержанню
необхідного технічного результату - зменшення
накипоутворення - є проведення процесу магнітної
обробки води в умовах, які не виключають відкла-
дення солей жорсткості на стінках теплообмінника.

(13) **C2**(11) **84580**(19) **UA**

Задачею винаходу є розробка способу антинакипної обробки води, оснований на магнітній обробці попередньо декарбонізованої води в умовах, які сприяють практично повній кристалізації карбонату кальцію в об'ємі води, а не на стінках теплового обладнання.

Поставлена задача вирішується способом антинакипної обробки води, який включає омагнічування попередньо декарбонізованої води, в якому, згідно з винаходом, перед омагнічуванням воду насичують парамагнітним газом; причому, як парамагнітний газ використовують кисень (O_2), або оксид азоту (NO).

Нами встановлено, що заявлений режим антинакипної обробки вибраний із умов, які стимулюють об'ємну кристалізацію карбонату кальцію, що сприяє зменшенню накипоутворення на стінках теплообмінника.

Відомі три форми карбонату кальцію: кальцит, арагоніт і ватеріт. На відміну від інших модифікацій карбонату кальцію, ромбоєдричного кальциту і пелюсткоподібного ватеріту, тільки для голкоподібного арагоніту характерна кристалізація в об'ємі розчину [Присяжнюк В.А. Физико-химические основы предотвращения кристаллизации солей на теплообменных поверхностях / Сантехника и водоснабжение. - 2003. - №10] [4]. Після магнітної обробки води запропонованим методом кристали арагоніту, які мають низьку адгезію до стінок теплообладнання і низьку когезію між собою, виносяться за межі теплообмінника і поступово осідають у відстійниках, звідки їх періодично видаляють. Таким чином, співвідношення в омагніченій воді арагоніту, для якого характерна кристалізація в об'ємі води, з одного боку і кальциту плюс ватеріту, які переважно кристалізуються на стінках теплообмінника, з другого може слугувати мірилом ефективності антинакипної обробки води.

Наведена сукупність суттєвих ознак заявленої способу антинакипної обробки води є необхідною і достатньою для досягнення забезпеченого винаходом технічного результату - зменшення накипоутворення на стінках теплового обладнання до 5-7%.

Спосіб реалізується таким чином. Проводять декарбонізацію оброблювальної води барботуванням інертного газу (балонного гелію або аргону) протягом 10-15хв. Декарбонізовану воду насичують парамагнітним газом (киснем або оксидом азоту) протягом 5-10хв. Декарбонізовану і насичену парамагнітним газом воду за допомогою перистальтичного насоса пропускають зі швидкістю 0,1-0,15м/с через систему постійних магнітів з гідравлічним каналом, яка представлена на Фіг.1. Гідравлічний канал утворений двома коаксіально розташованими скляними трубками 1 і 2 таким чином, що оброблювальна вода протікає тільки в щілині 3 між трубками. Магнітна система включає 4 пари постійних магнітів з коерцитивною силою 750Е і залишковою індукцією 50мТл. Магніти 4, 5 розташовані різномірними полюсами один до одного по обидва боки гідравлічного каналу таким чином, що кожна наступна пара магнітів відштовхується від попередньої. Поєднання однорідного магнітного поля всередині кожної пари з "магнітним ударом" в щілині між парами і використана форма

гідравлічного каналу сприяє підвищенню ефективності антинакипної обробки води.

Для визначення ефективності антинакипної обробки омагнічену в такий спосіб воду підігрівують на водяній бані до 80-100°C і охолоджують до кімнатної температури протягом 1 години. Утворену суспензію кристалів карбонату кальцію фотографують з допомогою оптичного мікроскопу Polivar, а висушений осад досліджують методом рентгенографічного аналізу за допомогою рентгєнівського дифрактометра ДРОН з фільтрованим CoK_{α} випромінюванням для визначення кристаліграфічної форми карбонату кальцію. За даними фото- і рентгєноструктурного аналізу в обробленій за пропонованим способом воді залишається 93-95% накипоутворювача - карбонату кальцію.

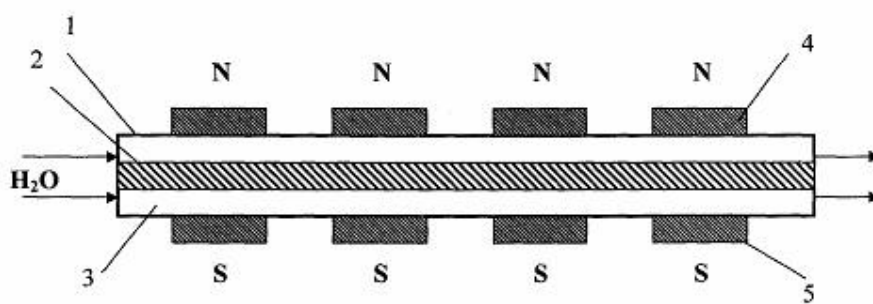
Приклад виконання за винаходом.

Проводять декарбонізацію оброблювальної води барботуванням балонного аргону протягом 15хв. Декарбонізовану воду насичують молекулярним киснем протягом 7хв. Декарбонізовану і насичену киснем воду з допомогою перистальтичного насоса пропускають зі швидкістю 0,15м/с через систему постійних магнітів, яка має гідравлічний канал (Фіг.1). Для визначення ефективності антинакипної обробки омагнічену в такий спосіб воду підігрівують в скляній колбі на водяній бані до 100°C і охолоджують до кімнатної температури протягом 1 год. Підігрів обробленої води спричиняє спонтанну об'ємну кристалізацію карбонату кальцію. Поодинокі прозорі кристали карбонату кальцію на стінках колби легко змиваються при струшуванні води. Основна ж маса осаду при охолодженні води концентрується на дні колби. Після декантації надлишку води суспензію карбонату кальцію, що залишилася на дні колби, фотографують під мікроскопом Polivar, а висушений осад досліджують за допомогою рентгєнівського дифрактометра ДРОН з фільтрованим CoK_{α} випромінюванням.

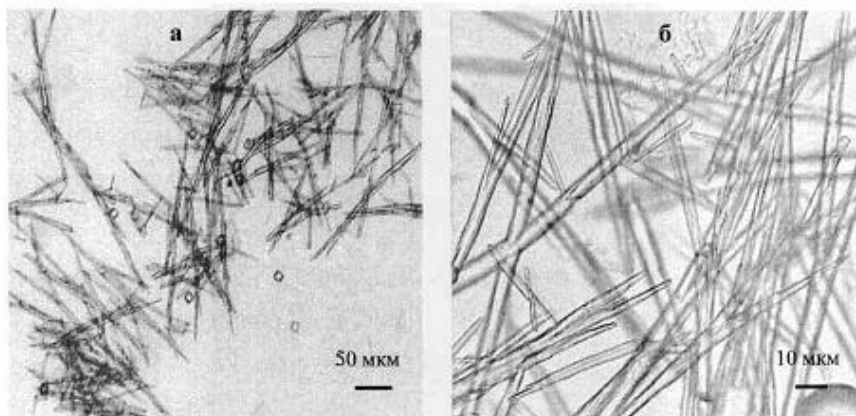
На Фіг.2 і 3 приведені мікрофотографії частин карбонату кальцію при збільшенні в 140 (а) та 600 (б), утворених в результаті магнітної антинакипної обробки води запропонованим способом в присутності кисню (Фіг.2) в оброблювальній воді і за його відсутності (Фіг.3). Із приведених на Фіг.2, 3 даних видно, що при наявності в воді парамагнітного кисню доля голкоподібного арагоніту складає 95%, тоді як за його відсутності лише 30%. Аналогічний результат одержаний методом рентгєнофазового аналізу. При використанні як парамагнітного газу оксиду азоту накипоутворення на стінках теплового обладнання складає 7%. При цьому 93% карбонату кальцію залишається в розчині у вигляді голкоподібного арагоніту.

Таким чином, основною перевагою запропонованого способу, в порівнянні з відомим, є суттєве зменшення накипоутворення на стінках теплообмінника з 50-70% до 5-7% за рахунок збільшення вмісту в воді голкоподібного арагоніту з 30-50% до 93-95%, для якого характерна кристалізація в об'ємі розчину.

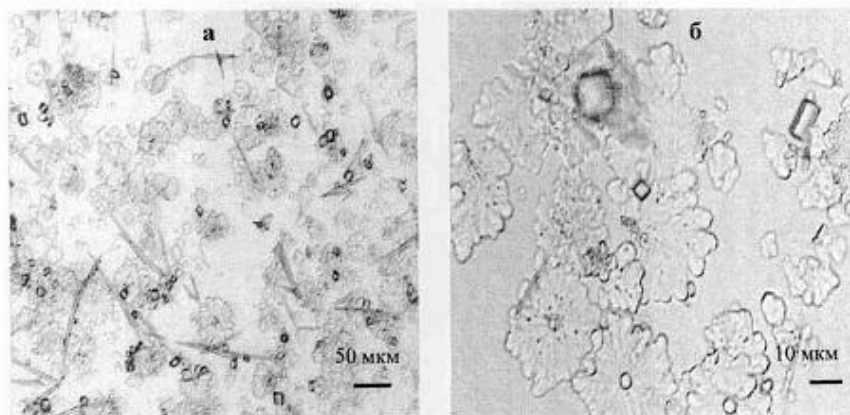
Запропонований спосіб пропонується використати для антинакипної обробки води теплового обладнання.

Фіг. 1

Фіг. 2

Фіг. 3